

היחס אל הממון

עיון בפרשת השבוע על פי ה"פרי צדיק"

10. עין אי"ה ברכות ב', ט', רכ"ז; עין אי"ה ברכות ב', ט', קפ"ב

רכו. שונות הנה השקפות האדם על אודות החיים. יש המוקיר את החיים מצד עצמם, הוא אוהב את החיים מצד הטבעיות הנטועה בלב כל חי. איש כזה אינו מעריך את החיים לפי ההנאה שהוא נהנה מהם ולפי הרחבתם בכל משאלותיהם, איש כזה ודאי גופו חביב עליו מממונו, וצריכה האהבה האלהית להתרומם בנפשו במעלה עליונה על אהבתו הטבעית את החיים. ויש לך אדם שהוא בעל חשבון, הרגש הטבעי לבדו אינו מושך את כח אהבתו אל החיים, כ"א החיים ע"פ המילוי שבהם, ע"פ מאויי הלב שהוא מוצא בהם. ובאשר הממון הוא היסוד שעל ידו יוכל להרחיב את החיים במילואם הרוחני והחומרי, ע"כ ממנו חביב עליו מנפו. החיים כשהם לעצמם בלא ההרחבה הנכונה של קורת רוח ועונג רוחני וגשמי במדה הראויה לחיים אנושיים, אינם נערכים אצלו הרבה. איש בעל תכונה כזאת חייב להרים את מעלת אהבת ד', לא רק על ערך אהבת החיים הטבעית הפשוטה, כ"א על ערך אהבת החיים לפי ההרחבה המלוה שלהם, בכל מאדך.

קפב. אמנם יש שמצער את רגשות חייו ומקטין מאויי נפשו, מקוצר רוח וחסרון ידיעה והרגשה בנועם החיים, איש כזה אינו פועל גבורות ואינו יודע את ערך החיים. ... הנפש המואסת בהרחבת החיים, ושאינה יודעת את רגשי החיים לעמקם ולאמתתם, לא תוכל להתפשר עם השכל הישר והבריא באהבת הקנינים. כמה יש צורך לאדם לחיי נפשו, אם יביט רק אל צמצום החיים. כשמתרחבים החיים בכל משאלותיהם הרחבים ע"י הקנינים. ע"כ הם נקראים מאד, "מאדך". שהם בנויים רק על ההפרזה והמאודיית שבחיים. ... הודאה מאודית תבא מנפש מרגשת ושואפת. הנפש שהקמיטה כוחותיה לא תתעורר בהודאה של מאד, כי הולכת היא כצל בנותה ולא תרגיש לא את עומק הטוב ולא את עומק הרע, לא את העונג ולא את הנגע. ולא זאת היא תכונת המסירת נפש הבאה לקדושת השם ית' מגבורי כח עושי דברו, ולא מנפש שאופלו השקפותיה על החיים יתכונן המין האנושי ברוממות מוסר, כ"א מנפש חיה ערה ובהירה המרגשת בהרגשה חודרת את הטעם של הטוב והרע, את העדן והשמחה ואת המרירות של הרע והמות, המחסר והשפלות, אשר כגדולת ההרגשה כן תהי' גדולת הגבורה ואהבה אל הצדק האמת והמשרים יסודתם בטובה הכללית. שם באוצר הכלל ימצא האדם השלם אשרו חייו ושמחתו.

קדושתו וזה מצד ההיפך. רק לפי שכל כח האדם הרי מוסר עצמו לאלוהו שלו הרי כל כוחות האדם שקועים בזה כאשר קנינו מתיחד לאותו דבר הוא חל אותן כוחות גם על הקנינים וכן בכל דבר שתוקף תשוקת האדם לו ומוציא ממנו על זה:

7. צדקת הצדיק פ"ז

כל מה שהוא מקנין האדם, אשתו ובניו עבדו ואמתו שורו וחמורו אהלו וכספו וזהבו וכל אשר לו הכל הוא משורש נפשו, כי גם כל הדומם צומח חי משורשים בנפש האדם ושורש חיותם ממנו כנודע. ומה שקניו לו הוא ששורש חיותם ממנו.

8. פרי צדיק וישלח י'

והטעם שכיון שרכושם הוא רק מה שנותן להם השם יתברך ויודעים שהרכוש שייך להם לעיקר שורש החיים על כן חביב עליהם (ונתבאר מא' ו'). וכן יעקב אבינו ע"ה נצטער על הדורון ששלח לעשו וכמו שאמרו (בראשית רבה פ' עו) ותעבור המנחה על פניו אף הוא בעקא, והיינו שכבר היה לו העדרים מבוררין אצלו וכמו שאמרו בבראשית רבה שהיה לו ס' ריבוא עדרים, והיינו כמספר שורש נפשות ישראל שמכל אחד יהיה עדר שלם. וכאן ראה שהוצרך לשלוח מהם לעשו והיה לו צער מזה שמה אין רכושו מבורר עוד. ואחר כך נתברר לו שהוא שלם בממונו ולא חסר כלום מאותו דורון שזה היה שייך לעשו שהיה לו שייכות בהם ועל ידי הדורון הוציא ממנו הניצוצין קדישין.

9. ברכות נ"ד, א'; ברכות ס"א, ב'

חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה שנאמר ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך וגו' בכל לבבך בשני יצריך ביצר טוב וביצר הרע ובכל נפשך אפילו הוא נוטל את נפשך ובכל מאדך בכל ממונך דבר אחר בכל מאדך בכל מדה ומדה שהוא מודד לך הוי מודה לו. ...

ואהבת את ה' אלהיך: תניא רבי אליעזר אומר אם נאמר בכל נפשך למה נאמר בכל מאדך ואם נאמר בכל מאדך למה נאמר בכל נפשך אלא אם יש לך אדם שגופו חביב עליו מממונו לכך נאמר בכל נפשך ואם יש לך אדם שממונו חביב עליו מנפו לכך נאמר בכל מאדך.

1. חולין צ"א, א' ויותר יעקב לבדו אמר רבי אליעזר שנשתייר על פכין קטנים מכאן לצדיקים שחביב עליהם ממונם יותר מנפם וכל כך למה לפי שאין פושטין ידיהן בגזל.

2. רש"י בראשית ל"ב, כ"ב

על פניו – ... ומ"א על פניו אף הוא כרעי ככעס שהיה לריך לכל זה (ב"ר):

3. רש"י בראשית ל"ג, י"ח

שלם – שלם צגופו שנתפלא מללעתו (שבת לג). שלם צממונו שלם חסר כלום מכל אותו דורון. שלם צתורתו שלם שכן תלמודו צבית לצו:

4. בראשית ל"א, י'

ואביכן התל' בי והזולף את משכרתי עשרת מנ'ם ולא נתנו אלהים להרע עמדי:

5. צדקת הצדיק רנ"ד

האדם צריך לנדב להשם יתברך דבר החביב לו שבו יגדור עצמו לרצון השם יתברך. ומי שהוא ממולא בכל מיני תאוות כאברהם אבינו ע"ה וגודרם הוא הנקרא בכל לבבך לא מי שמקודר בטבעו ואינו בעל תאוה אין זה עובד בכל לבבך כשאינו מתאוה לחמדות עולם הזה. וכן עצלן בטבעו ואינו פועל במעשה בעניני עולם הזה אין נקרא בכל נפשך. רק כמו יצחק שהיתה מדתו הגבורה בכח הפעולה וזריותו ועצר זריותו בעניני עולם הזה. וכן בכל מאודך הוא יעקב אבינו ע"ה שאמרו (חולין צ"א). דנשתייר על פכין קטנים דממונו חביב מגופו בו היה הנדיבות דכל מאודך. ובו הוא בירור מדה זו ולא מי שבטבעו ותרן ואין ממוזן חשוב כלל.

6. צדקת הצדיק רמ"ט

כי הממון נקרא מאוד שבוה תוקף חשק האדם וכאשר הוא משעבדו לדבר אחר שחושק עוד יותר או נקבע גם ברכוש מאחר שזה כל חשק האדם ועיקר קנינו גם בו נקבע אותו חשק. שזה ענין ההקדש לשמים ומוקצה לעבודה זרה שחל על החפץ הענין הנקבע עליו שהוא מוכן ברעת האדם זה מצד